

Die Oberlausitz ist eine historische Landschaft links und rechts der Neiße. Das östliche Drittel gehört seit Ende des Zweiten Weltkriegs zu Polen. Als Brückenlandschaft zwischen Sachsen, Böhmen und Schlesien war die Oberlausitz schon immer wechselnden kulturellen Einflüssen ausgesetzt. Das Land unterstand lange der böhmischen Krone und fiel 1635 an Sachsen. In den letzten zweihundert Jahren wurde die Oberlausitz zwischen den größeren Nachbarn hin- und hergerissen. 1815 musste Sachsen die östliche Hälfte der Oberlausitz an das Königreich Preußen abtreten. Dieser Teil wurde der Provinz Schlesien angegliedert. Und 1945 gelangten große Teile der preußischen Oberlausitz und ein kleiner Zipfel der sächsischen Oberlausitz an Polen.

Von dieser wechselvollen Vergangenheit berichten die ehemaligen Adelssitze. Die Oberlausitz war einmal ein Land der Schlösser. Die Schlösserdichte war höher als in Sachsen oder Schlesien. Allerdings waren die Herrschaftsbezirke auch deutlich kleiner, was die finanziellen Möglichkeiten der Gutsherren einschränkte und nur selten größeren baulichen Aufwand ermöglichte. Ein Merkmal der Schlösserlandschaft ist ihre erstaunliche kulturelle Vielfalt, zu der unterschiedliche Einflüsse – mal aus Böhmen und Sachsen, mal aus Preußen – beitrugen.

Der östliche Teil der Oberlausitz, der heute zu Polen gehört, ist ein sterbendes Schlösserland. Von den sechzig Herrensitzen, die zwischen Neiße und Queis erhalten geblieben sind, stehen die meisten leer oder sind dem Verfall preisgegeben. Doch selbst als Ruinen sind die Schlösser eindrucksvolle Baudenkmale, die von einer reichen Vergangenheit künden. Die Ausstellung zeigt die Burgen, Schlösser und Herrenhäuser zwischen Neiße und Queis und erzählt damit zugleich die Geschichte einer vergessenen Kulturlandschaft.

Eine Ausstellung des Schlesisch-Oberlausitzer Museumsverbundes Krobnitz und des Gerhart-Hauptmann-Hauses Agnetendorf (Jagniątków), ermöglicht aus Mitteln des Sächsischen Staatsministeriums des Innern.

Burg Tzschocha
Zamek Czocha

Schloss Klitschdorf
Zamek Kliczków

Schloss Mittel Gerlachsheim
Pałac w Grabiszycach Średnich

ZWISCHEN SACHSEN UND SCHLESISIEN

Schlösser in der polnischen Oberlausitz

Łużyce Górne to historyczny krajobraz rozciągający się po obydwu stronach Nysy. Wschodnia ich część, stanowiąca jedną trzecią całości, należy od zakończenia drugiej wojny światowej do Polski. Jako kraina położona pomiędzy Saksonią, Czechami i Śląskiem Łużyce Górne już od zawsze były wystawione na działanie różnorodnych wpływów kulturalnych. Kraina ta podlegała długo koronie czeskiej, by w roku 1635 przypaść Saksonii. Przez ostatnie dwieście lat przechodziły Łużyce z rąk do rąk, między większymi sąsiadami. W roku 1815 Saksonia musiała odstąpić wschodnią połowę Łużyc Górnych na rzecz Królestwa Prus. Została ona wcielona do prowincji Śląskiej. Zaś w roku 1945 duża część pruskich i niewielki cypel saksońskich Łużyc Górnych przypadły Polsce.

O tej pełnej zawirowań przeszłości mówią siedziby szlacheckie. Łużyce Górne były kiedyś krainą pałaców. Gęstość ich występowania była większa niż w Saksonii czy na Śląsku. Jednakże obszary posiadłości były też wyraźnie mniejsze, co w poważnym stopniu ograniczało możliwości finansowe posiadaczy dóbr i tylko sporadycznie umożliwiało inwestowanie w większe budowlane przedsięwzięcia. Cechą charakterystyczną krajobrazu pałaców jest jego zadziwiająca kulturowa różnorodność, na którą złożyły się wpływy zarówno czeskie i saksońskie jak też pruskie.

Wschodnia część Łużyc Górnych, która należy dziś do Polski, jest krainą umierających pałaców. Z sześćdziesięciu siedzib pańskich, które zachowały się między Nysą i Kwisą, większość stoi pusta lub chyli się ku upadkowi. Ale nawet jako ruiny stanowią pałace wspaniałe pomniki architektury, które świadczą o bogatej przeszłości. Wystawa ukazuje zamki, pałace i dwory znajdujące się pomiędzy Nysą i Kwisą i opowiada tym samym historię zapomnianego krajobrazu kulturowego.

Wystawa Śląsko-Górnolужицького Зwiązку Музеów w Krobnitz i Muzeum Miejskiego Dom Gerharta Hauptmanna w Jagniątkowie zrealizowana ze środków Saksońskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Schloss Sächsisch Haugsdorf
Pałac w Nawojowie Łużyckim

Schloss Wingendorf
Pałac w Jajowcu

Stift Joachimstein
Fundacja Joachimstein

MIĘDZY SAKSONIĄ A ŚLĄSKIEM

Pałace na polskich Łużycach Górnych

